

Iz polja moderne vede.

KAKO JE NASTALA NAŠA ZEMLJA IN KAKO SO NASTALA NA ZEMLJI ŽIVA BITJA.

Frančoski profesor Alphonse Berget je nedavno v Parizu obledal spis, kateri je obudil v znanstvenem svetu veliko zanimanje. V tem svojem spisu Berget toplo zagovarja teorijo, da so živa bitja na planetih nastala iz živih in silah drobnih bacilov, ki so prišli iz medsvetolja, to je izven zemlje in padli na površje iste kakor tudi na ostale planete. Profesor Berget, kateri je eden najznamenitejših evropskih učenjakov v sodanem času, uspešno pobija vsa znanstvena teoretijska oporišča, ki so jih do zdaj slikala domišljana znanost.

V začetku svojega spisa pravi Berget, da nobeno vprašanje, toliko ne misli človeka kakor ravno to, odkod je prišla zemlja in njeni sestrični planetje, odkod se spet izven v svojem razvoju in kako je nastalo življenje na zemlji? Nato razlaga Laplaceovo teorijo o postanku svetov, koje pristaš je in velika večina učenjakov. Laplace namreč uči, da je bilo naše sončje (solnce z vsemi planeti in lunami vred) nekoč nebula ali lahka zvezdasta megla, obstoječa iz kozmično-drobnih praškov snovi in ta nebula se je raztezala v neizmerno nebesnem prostoru. Vseled neprestanega gibanja se je nebula ali megla počasno gostila, zožila in naposlake je zadobila obliko ogromne plinove kroglice, katera se je s časom še bolj zgostila in plin se je spreminil v ognjeno materijo. Tako se je porodilo solnce. V svoji mladosti je pa solnce drvelo veliko hitreje, še svoje pot naprej kakor tudi okrog svoje osi kot pa danes, ko se ohlaja in tako se je zgodilo, da je solnce vrela iz sebe kos z kosom ognjeno plinove mase. Ti koski so zleteli v neizmerno daljavo — kakršna je bila pač sila, ki jih je vrela — zavrteli se okrog svojih osi in obenem so se vrteli okrog svoje matere solnce. Tako se vrtijo še danes in bodo se še mili one let že jih med tem ne zadene kakšna katastrofa. To so planetje, med katerimi je tudi naša zemlja. In kakor se je zemlja rodila iz solnce, tako se je rodila luna iz naše zemlje, namreč v oni dobi, ko je bila zemlja še v ognju in plinovem stanju.

Dalje pravi Berget doslovno: "Danes vemo, da je treba Laplacejevo teorijo v nekaterih točkah izboljšati. V splošnem seveda stoji neizpodbita. Treba je le da je teorija v skladu z novimi triumi vede zlasti z odkritji glasovitega švedskega fizicista, profesorja Svante Arrheniusa v Stockholmu. Ta švedski učenjak je predstavil znanstvenemu svetu nov dodatek teoriji o razvoju svetov, odkril je namreč novo silo, katera je ravno tako velike važnosti kakor univerzalna težnost (gravitacija) in to je pritisk ali tlak svetlobe. To silo je spoznal že J. Clerk-Maxwell in delal je z njo poskušnje tudi Lebedoff. Svetlobni tlak nastane na vsakem površju, ki je izpostavljeno svetlobi ali ki poraja svetlobo. Težnost zavisi od vsebine predmeta, tola svetlobni tlak pa zavisi od veličnosti površine na predmetu. V slučaja majhnih delov snovi zamore pritisk svetlobe prekositi privlačno silo težnosti. To se pravi, da je tlak svetlobe močnejši kot pa težnost.

Na majhnem delčku snovi, ki ima recimo 0.00016 milimetra v premeru — tako majhen prašek, da si ga je nemogoče predstaviti pred očmi — je svetlobni tlak desetkrat večji, kot pa privlačna sila. Tako delčke naravno odnese najmanjša sapica v ozračje in lahko plovejo tudi do konec atmosfere, 100 kilometrov visoko, kjer zračni tlak ne meri več kot zelo majhen drobec milimetra na barometru.

In ta pritisk svetlobe in ogrevanja ima po mnenju prof. Arrheniusa važno mesto v tvorbi svetov. Svetlobni tlak žene iz nebesnih teles v vesir takozvani "kosmični prah", katerega neprestano mečejo na dan vulkanični izbruhi. Ta

prah je negativno električen. V vesolju pride kosmični prah v dotiko z vročo plinovo maso molekulov, ki vsebujejo helium in vodik. To je nebula. Teh molekulov v nebuli je pa zelo malo, zato vlada v dotičnih meglah silen mrak. Ko pa električni praški pridejo v dotiko s temi molekuli, se zadržijo zaseditijo in todaj je nebula vidna na zemlji, seveda s pomočjo teleskopa.

Prah, ki je zgoščen v meteorje (komadi lahke ali teške materije ki plovejo v vesolju in padajo tudi na zemljo) postane središče zgoščevanja v nebuli. Temo nebulo telesa kakor je luna ali kakor bi enkrat naše solnce. — ki na svojih poteh, trajajočih milijardo letov, zahreduje v nebulo, še lahke postanejo središče okrog katerega se prične zbirati plinova snov. Kadar se ta snov s središčem vred ogreje, raztopi se jedro iste in todaj se porodi solnce.

Koučno naj dvoje temnih, mrtvih solne treh drugo ob drugo v neizmerno nebesnem prostoru — kar se torej dvoma tudi dogaja — odkritje delca nova biti tak, da se razpoči zunanja skorja enega ali obojeh teles in ognjena masa v notranjosti, katera je bila neizmerno dolga zaprta pod vročo, debelo skorjo, burko z vso silo na dan. V tem slučaja "eksplozivna" oba telesa kot dve velikanski lupini in izpuščenja mase plinove se začne v veličastnih vrtilih krožiti na vse strani. Nato se porodi proces, katerega je omenil Laplace. Planoti se porodi le osnoga ali dvakraki, ki prvotno nastanejo v središču nebularni megle. Solnce vže tuka jedra iz sebe v silnem devanju po nebesnem prostoru in vsako jedro je nov svet. Na ta način je solnce porodilo vse planete, kar jih do danes poznamo in med njimi tudi naša zemlja, ki je v vesolju eden najpomembnejših planetov — drobna zvezdica!

Te kotizije ali trčenja svetov in solne druge ob drugo niso prave hipoteze ali domisljaja. S pomočjo teleskopa jih vidimo na nebu vselaj kadar se porodi nova zvezda, oziroma novo nebesno telo. Ta proces razdeljanja starih svetov in porajanja novih se vrši neprestano — cikloveni ciklus — četudi človeški mehanizem je prvi odkril briljantni žemlj. profesor Svante Arrhenius.

V teh vrsticah je na kratko razložen glavni princip teorije omenjenega švedskega fizicista, kako si namreč on predstavlja tvorbo svetov, seveda na podlagi Laplacejeve teorije. Ampak Arrhenius je šel dalje. Njemu ni dovolj, da je na jasnem glade razvoja "kosmični" snovi.

Arrhenius se je vprašal — in to je najbolj zanimivo — Kako je pa nastalo življenje na svetovih? Hotel je dognati, dali zamore življenski bacil na svojem potu iz enega sveta, kjer življenje že obstoji, priti na drugi, sosednji svet, kjer še ni življenja in dali zamore na svojem dolgem potu ohraniti svojo zarajajočo silo pri življenju, tako da lahko zaplodi življenje na novem svetu, katero potem proces razvoja oblikuje, izboljšuje in spopolnjuje.

Arrhenius odgovorja na to vprašanje s takozvano "doktrino panspermije", ki je nov pojav na polju moderne fizike. Panspermija pravzaprav ni nova stvar. Omenil jo je že Richter leta 1865 in pozneje jo je podprl glasoviti angleški fizicist lord Kelvin; ista tako nemški fizicist Helmholtz. Ta doktrina govori, da so meteorji ali komadi razbitih svetov tisti živelci, ki zasenejo življenski bacil na nov svet. V eksploziji vsled trčenja nebesnih teles, ki so v takem slučaja razlete — odneso o. blajana skorja — na milijone kosov, so lahko pripeli, da na teh koskih odpotuje življenski bacil ne polkvarjen, kakor če razstrelite skalo vrh gore z dinamitom in mnogi koščki odbije v dolino. Ti koščki pa lahko odnesejo seboj mah ali zelenje, v katerem se skrivajo razni bacili čisto neprizadeti. Na ta način nosijo meteorji celice organskega življenja in padajoči na planete kjer še ni življenja, zamorejo zaploditi živa bitja. (Dalje prihodnjic.)

Razno.

Socialno demokracijo uničuje zopet nemški kanecler Bethmann Hollweg. Na bankovni kreditniškem svetu, konservativne kornaracije veleposelstnikov, je spisal govoranec o notranji položaju Nemčije, ter je dejal: "V tej točki smo vsakokrat vsi edini. To je z velikimi voličnimi uspehi poveljena prevzemanost stranke, katere stoniljenje gre za tem, da se opredeljuje temeljne države in na te monarhijske. Z njo in nobenega nastavnaja, ampak le ostaj boji." Gospodje junkerji so seveda prebrjevali kaneclerja, ki je napadl tudi demokracije uradna države. Bethmann Hollweg je kanecler. S tem pa vendar ni rečeno, da je veliki nos, tudi če je dolgofiguro. Wismar je bil nekoliko večji. In je tudi izumoval socialna demokracijo. Pa je bil imenovan, ko je socialna demokracija rasla. Tudi Bethmannov cesarski gospod Viljem je napovedoval socialna demokracija, da je bo "verschonten" pa "inbehalten". Nato je prišla socialna demokracija s 110 mandati v parlament. Bethmann Hollweg naj bi se nekaj časa oblikuje ostaj boji, pa najje 150 kaneclerja v državni dobi.

Zavezniki! Kadar koli se imajo avstrijske delegacije, za to so to osti znanjačja imenstva — in se že imajo Galieni, Aehrenthal ali Berchtold — slovesno izjavljajo, ki je ustanovljena "da svoje ime v Evropi. Na vsakokratno se lahko dokazuje in nemojnih namer in uspeh in nekoli — sprotnosti je treba. Saj se dokazujejo se bolj neverjetno in armogogah (delegacije vsaj 200 vojn) — tudi vedno vrganje, da je notranimo talno. Če je v Evropi mora je to zaslužna trovoze, se ga ne, pa trovoze in ktrba. Ali je prav in to na videz prav pamotno vedevanje, je vendar nekaj sodnega vmes. Ako stoji te zveza na straži Evrope in varuje njen mir, tedaj bi bilo misliti, da je vsaj naj med Avstrijo, Nemčijo in Italijo eden kakor skala in neoma — den kakor Alps. Pravi, da na na vsakrat močnega izogajstva, in njihova: juna — trovoze ga obstojnje, da lahko priti bogve, pa: Kriaj, Finije in Anglije. Ampak in tiskovi smo zavzemi, teže se lahko zanašamo drug na drugo. Dolga trovoze je vsaj to, da se Avstriji ni treba oboroževati proti Nemčiji in Italiji, toca dvema pa ne proti nam. Tako bi Slovaki misli. Toda bodni! Kmeti vjamoje na Tirpskem spijno, ki zasleduje avstrijske vojaške skrivnosti za njeno zavzevano Italijo, drugje pograbijo v Italiji koga, ki je bajje vojnarji za Avstrijo. In pravkar poročajo zopet o novih vojaških ukrepih, ki pričajo velike avstrijsko-italijanske prijateljstvo. Pa uradni podatki — oše-dunajska "Zeit" — postavljajo zdej domobrantske gorske vse pehotne posadke za zapiranje prehodov in jurizapadnih mejnih okrajih. Gorske stanje so dobile kompanijske kadre za mejo-brambo, tako da se zveza njih bojna pripravnost. Prihodnji čas bodo domobrantske gorske čete tudi pozimi garnizonirale v bližini državne meje. To bodo stedeč od delki: 1. bataljon deželnega stralskega polka št. 1 v Tridentu, 2. bataljon stralskega polka II v Merano, 2. bataljon tega polka v Bolzano, 3. bataljon tega polka v Rivis, 3. bataljon domobrantskega pes polka, 4 v Celoveu z detasiranimi oddelki v Raldu in Malborgetu. ter 1. bataljon domobrantskega polka št. 27 v Ljubljani. Leta postaje teh bataljonov so prevej oddaljene od te garnizije. Prosto re, ki se izkazujejo, če pridejo te čete na mejo, zasode šest bataljonov rednih domobrantskih čet 12 notranjosti države, ki doseže po 120 mož za vsako stotnjo. Od domobrantskega polka 4. je 1 stotnja preložena deloma v Smolno, deloma v Sv. Lausnu. Oddelki za strojno jautsko pri gorskih četah so dobili po dve nadomestni stotni pioski in sebo. Gorske čete ostaj sedaj 16 bataljonov s 431 gasti, 51 podporočakov, 7517 mož, 479 konj in 229 konj. — Temu se pravi "oboroženi mir." Tak delovek Avstriji primasajo prijateljske zveze.

VEDNO NAGLO.
Nemaroma slovesu se vedno radi in je vedno prepozen. Vsako stvar utiša do zadnjega trenutka in kadar se tori kaj več, je uradno postumno. Nevarni ljudi zasomarjajo čisto sigurni za svoje življenje in umre sili. Mi vso in polporočamo, se glas grca (odjem, naj dovoznica) in se. Če nimajo pomočnega telesa ali če jim ima pomočja, naj imajo priložnost živiti. Pri tem imajo sili-sarvilno zveza čin. Pa slavno izjavilo. In obisti drob in za otušno okren. V razločnosti maločnosti in slabosti slavnega razločno okajis. V letovanju Jos. Triner, R.R. 1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill. Za ročmatine in horatizme bolezen je pripravilo Trinerjevo gorenko vino.
Advertisement

VEDNO NAGLO.
Nemaroma slovesu se vedno radi in je vedno prepozen. Vsako stvar utiša do zadnjega trenutka in kadar se tori kaj več, je uradno postumno. Nevarni ljudi zasomarjajo čisto sigurni za svoje življenje in umre sili. Mi vso in polporočamo, se glas grca (odjem, naj dovoznica) in se. Če nimajo pomočnega telesa ali če jim ima pomočja, naj imajo priložnost živiti. Pri tem imajo sili-sarvilno zveza čin. Pa slavno izjavilo. In obisti drob in za otušno okren. V razločnosti maločnosti in slabosti slavnega razločno okajis. V letovanju Jos. Triner, R.R. 1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill. Za ročmatine in horatizme bolezen je pripravilo Trinerjevo gorenko vino.
Advertisement

RAD BI ZVEDEL
kje se nahajata moja prijateljca Frank Jeras in Endi Vrt. Kdor bi vedel za njihovo naslov naj ga blage volje naznani na spodnji naslov, ali pa naj se sama javi.
Jakob Vidmar, Hackett, Pa. Pa. adv.

RAD BI ZVEDEL
za prijatelja prijateljca Alojzija Ivancic, s katerim sva skupaj delala v West Fallsden v Nevadi. Zato prosim njegove rojake, kdor bi znal za njegove naslov, naj ga blagovoli poslali na spodnji naslov, ali pa naj se sama javi.
Rudolf Jeglic, Box 244, Adamson, Okla.

RAD BI ZVEDEL
kje se nahajata moja brata Tomaz Mizek, pa denizec Rezen v Galerka in Skofci koda. Pred najstjam leti je odšel v Bofit, Mont. in od takrat nisem imel več pil o njem. Kdo bi vedel za njegov naslov, naj ga blagovoli predstanom ali naj se sam javi.
Anton Mizek, Box 186, 28 Emersonsuz, Pa., Wash. Co.

RAD BI ZVEDEL
kje se nahaja moja sestra Neža Stanisa. Pri njej je bila pred dve leti a je nekako odšla in nisem našel od tedaj nobenega glasu več nje. Kd bi rojakej bi kaj vedel o njej, naj mi blagovoli naznani svoj naslov. Doma je iz Cerovec, Slov. Ill, posta Semč in Dolnji-sani. Vzrok potovanja je, ker ni je odšla \$45.00.
John Stanisa, Box 373, E. Helena, Mont.

Delavci na Aurori, Minn., in tisti, kateri pridete na Auroro, ne pozabite posetiti Koračev "Saloon", kjer vam bo do solr. Mavlan potregel a hladno in svežo pijačo in unjakimi smotkami. Delavec, podpirajte svoje organizira ne tovaris.
ANA KOVAC, Main ulica, Aurora, Minn.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik na notranje bolezni in ranečelnik.
Zdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravila 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 popl.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago žveči belniki naj pijačo slovensko.

ANTON MLADIČ
moderna gostilna.
Toči pilsensko pivo in vina.
Kegljisče. Tel. Canal 4134
2348 Blue Islad Ave.
Chicago, Ill.

E. BACHMAN
1719 S. Centre Ave., Chicago, Ill.
je največja československa delavnica zastav, znakov, čepic in še društenih potrebščin.
Zahtevajte takoj po pošti moj veliki cenik, ki ga vam pošljem — popolnoma zastoj.

Cenjeni rojaki!
Kot stara tvrdka za izdelovanje harmonik (tudi v starem kraju) kakor tudi popravo, se vam pri-

poročam za blagohotna naročila. Cene so najnižje, kvaliteta najbolja.
Anton Mrvar ml. 1162 E. 61. Str., Cleveland, Ohio.

POTOVANJE V STARO DOMOVINO POTOM

Kasparjeve Državne Banke

je najceneje in najbolj sigurno.

Nasa parobrodna poslovilnica je največja na Zapadu in ima vse najboljše oceaniske arte (linije). Slikarte prodajamo po kompanijskih cenah.

POŠILJAMO DENAR V VSE DELE SVETA. CENEJE KOT POŠTA.
Kaspar Drzavna Banka kupuje in prodaja in zameruje denar vseh držav sveta. — Pri Kasparjevi Drzavni Banki se izplača za K3 \$1, brez odbitka.
Največja Slovanska Banka v Ameriki. — Daje 3% obresti. — Slovenci postrezeni v slovenskem jeziku. — Banka ima \$5,318,821.66 premoženja
KASPAR DRZAVNA BANKA. 1900 Blue Island Ave., CHICAGO ILLINOIS

Ameriška Državna Banka

1825-1827 Blue Island Avenue
vogal Loomis ulice
Chicago.

VLOŽENA GLAVNICA \$1,900,000 00

JAN KAREL, PREDSEDNIK. J. F. STEPINA, BLAGAJNIK.

Nasa podjetje je pod nadzorstvom "Clearing House" čikaških bank, torej je denar popolnoma sigurno naložen. Ta banka prevzema tudi uloge poštne hranilnice Zdr. držav. Zvršuje tudi denarni promet S. N. P. J. Uradne ure od 8:30 dopoldne do 5:30 popoldne; v sobota je banka odprta do 9 ure zvečer; v nedeljo od 9 ure popoldne do 12 ure depoldne. Denar vložen v našo banko nosi tri procenta. Bodite uvelereni, da je pri nas denar naložen varno in dobičkanosno.

Conemaugh Deposit Bank

54 MAIN STR. CONEMAUGH, PA.

Vložena glavnica \$50,000.00.

Na hranilne vloge plačamo 4% obresti
S. D. P. Z. ima svoje novce v tej banki.

CYRUS W. DAVIS, predsednik. W. E. WISSINGER, blagajnik.

5 pristnih pijač, Kranjski Brinjevec, Slivovic, Tropinovec, Grenko Vino in in to so:

Highlife Bitters. Moja tvrdka je prva in edina slovenska samostojna v Ameriki, ki importira žgane pijače naravnost iz Krauskega. Naredite si poskusni zaboj, koliko steklenie in katere pijače hočete, samo da ho eden zaboj, 12 steklenic. Moje cene so nižje nego kjerkoli drugje, ker mi ni treba plačevati dražih agentov. Prodajam samo na debelo. Pišite po cenik.

A. HORWAT,
600 N. Chicago, St., Joliet, Ill.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ
324 BROAD STREET TEL. 1475 JOHNSTOWN, PA.

ZAVAROVALNINA.

Vsak pameten človek skuša potom zavarovalnice obvarovati svojo družino pred nepričakovano potrebo v slučaja nagle in rane smrtne nesreče. Seveda njegova dolžnost je, da podaljša svoje življenje in da si ohrani zdravje. To on lahko stori s tem, da vzdržuje svoj prebavni sistem v vedno dobrem činu — jojem redu. Ko hitro opazi

Slab tek
Kolecjan
Težkoča v želodcu
Kosmat jezik
Zaprteje
Bolecine v čreveh
Bolecine v križu
Zapeke
Naglo slabost
naj takoj rabi

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino.

Ta celofina priprava mu bo dala hitro in popolno odpomoz, ker ista izristi popolnoma alimentarni kanal, ne da bi povzročila kakor neljube posledice in odstranila iz telesa vso neprebavljeno hrano.

Ista hi tudi vnetja bolne kraje v čreveh in jih počista tako, da bo zopet ti organi delovali brez vsake postarane pomoči. Ista bo odstranila nagib k zaprtju in odstranila vse posledice. Rabbite to zdravno stvarilo, ko hitro opazite katerikoli gori omenjeni simptom in s tem se boste obvarovali pred mnogimi boleznimi. Dala vam bo: Naravni apetit, telesno moč, čilost duha Dala vam bo tudi ljubezen do življenja, — ravno polt, stalno zdravje, kjerkoli nogoče.

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino.
V lekarnah.
Ne sprejemajte ponaredkov.

JOS. TRINER

Uvaževalac in izvaželavec.
1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.